

ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG

Szám:

Tárgy: alapjogot érintő rendőri intézkedés
elleni panasz elbírálása
Ügyintéző:

HATÁROZAT

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva **panaszos** képviseletében előterjesztett panasz tárgyában, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete alapján megismételt közigazgatási hatósági eljárás során – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület állásfoglalásának megállapításaira – a testi kényszer és a bilincselés alkalmazása vonatkozásában a rendőri intézkedés elleni panaszt

e l u t a s í t o m.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdés a) és e) pontjára, valamint a 109. § (1) bekezdés a) pontjára – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata kérhető a bíróságtól.

A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságnál (a továbbiakban: ORFK) – a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak címezve (1255 Budapest, Pf.: 117.) – a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított harminc napon belül lehet benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni. Tájékoztatom, hogy a bírósági felülvizsgálat iránti keresetet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/B. § (1) és (2) bekezdésére, a Pp. 394/B. § (1) bekezdésére tekintettel, a Pp. 397/I. § (1) bekezdése alapján elektronikusan is benyújthatja, azonban az a Pp. 397/J § b) pontja értelmében a jogi képviselővel eljáró felek, valamint a belföldi székhellyel rendelkező gazdálkodó szervezetek részére kötelező.

Az elektronikus kapcsolattartás módjára vonatkozóan részletes tájékoztatást találhat a <http://www.police.hu/ugyintezes/elektronikus-ugyintezes> menüpontban. A határozat bírósági felülvizsgálta iránti keresetlevél elektronikus előterjesztésre szolgáló űrlap a <http://www.police.hu/ugyintezes/elektronikus-ugyintezes/birosagi-felulvizsgalat> menüpontból tölthető le.

A határozatot kapják:

- 1.) panaszos (képviseelője útján)
- 2.) Független Rendészeti Panasztestület (tájékoztatásul)
- 3.) Rendőr-főkapitányság vezetője (tájékoztatásul)
- 4.) Irattár

INDOKOLÁS

I.

Panaszos képviselője a Panaszossal szemben foganatosított rendőri intézkedéssel kapcsolatban, postai úton panaszt terjesztett elő a Panasztestületnél, amelyet kiegészített.

A panaszbeadvány szerint *-n a Panaszos, társaival együtt a – nem a tulajdonában lévő – termőföldről terményt szedett. A már leszedett terményt egy teherautó rakterére pakolták. A pakolás közben érkezett a helyszínre egy rendőrautó egy járőrpárral. A rendőrök a zsákok és a címerek eredetéről kérdezősködtek, majd igazoltatták a teherautó sofőrjét. Az igazoltatás végére a Panaszos és társai már teljesen befejezték a pakolást. Eközben egy újabb rendőrautó érkezett a helyszínre. Ekkor a rendőrök – minden előzmény nélkül – rasszista és sértő megjegyzéseket tettek a Panaszos (és társai) irányába, majd bántalmazásukat követően megbilincseltek őket. Időközben még több rendőrautó érkezett a helyszínre, majd a Panaszost és társait hátrabilincselte kézzel először letérdeltették, majd hasra fektették. Hason fekvő helyzetben – a tűző napon – kb. 2-2,5 órán keresztül kellett feküdniük, eközben a rendőrök mindvégig szidalmazták, megalázták és bántalmazták őket.

A Rendőrkapitányságra történő szállításukat követően, a Panaszos és társai nem kaptak lehetőséget hozzátartozóik értesítésére, továbbá élelmezésüket is megkésve hajtották végre.

A Panasztestület hivatkozott állásfoglalása szerint a rendőri intézkedés érintette a Panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye II. cikkében foglalt emberi méltósághoz, illetve az abból levezethető testi épséghez és a testi integritáshoz fűződő, a IV. cikkében foglalt személyi szabadsághoz fűződő, a XXIV. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogát, valamint a XV. cikk (2) bekezdésében rögzített hátrányos megkülönböztetés tilalmát.

A Panasztestület vizsgálatát követő álláspontja szerint a Panaszos bántalmazása kapcsán súlyos fokban sérült a testi épséghez való joga, valamint súlyos fokban sérült az emberi méltósághoz fűződő joga is azáltal, hogy orvosi vizsgálatok a vizsgálóhelyiségben tartózkodott egy rendőr is. A Panasztestület megállapította továbbá azt, hogy a Panaszos mobiltelefonját elvették, korlátozták telefonhasználatát és emiatt sérült a tisztességes eljáráshoz való joga is.

A Panasztestület megítélése szerint az alapjogsértések elérték a súlyosság azon fokát, amely indokoltá tette a panasz megküldését az országos rendőrfőkapitánynak.

Az Rtv. 92. § (1) bekezdése alapján a Panasztestület által lefolytatott vizsgálatot követően – súlyos alapjogsérelem esetén – a panaszt közigazgatási hatósági eljárásban az országos rendőrfőkapitány bírálja el.

A tényállás tisztázására foganatosítandó eljárási cselekmények lefolytatására, tárgyi bizonyítási eszközök beszerzésére az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésében biztosított ügyintézési határidőn belül nem volt végrehajtható, ezért a Ket. 33. § (7) bekezdése alapján az ügyintézés határidejének 2014. július 14-ig történő meghosszabbítása felől végzésben döntöttem.

Végzésben a Ket. 31. § (1) bekezdés a) pontja alapján – figyelemmel a Ket. 30. § d) pontjára – elkésettség miatt az eljárás megszüntetésre került.

A Panaszos képviselője a megszüntető végzés bírósági felülvizsgálatát kezdeményezte.

A hatóság az érdemi ellenkérelem előterjesztését megelőzően megállapította, hogy döntése jogszabálysértő volt, ugyanis nem vette figyelembe a Ket. 65. § (3) bekezdését, amely alapján, ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen a hatóságnál a munka szünetel, a határidő a legközelebbi munkanapon jár le.

A panasz előterjesztésére nyitva álló – Rtv. 93. § (1) bekezdés szerinti – húsz napos határidő *-n telt volna le, azonban ez a nap vasárnapra esett, ezért a határidő a következő munkanapon, hétfőn járt le. A panaszt tartalmazó küldeményt *-n, hétfőn adták postára, ezek alapján – figyelemmel a Ket. 65. § (4) bekezdésére – a panasz előterjesztési ideje a postára adás napja volt, így – a Ket. alapján – az nem tekinthető elkésettnek.

Mindezek alapján végzésben a Ket. 114. §-a alapján a jogszabálysértő végzés visszavonásáról végzésben döntöttem, továbbá arra tekintettel, hogy az eljárás megindításának törvényes akadálya nem állt fent, az eljárást megindítottam. Az eljárás befejezésének határideje módosult.

A lefolytatott közigazgatási hatósági eljárást követően határozatban, a rendőri intézkedés elleni panaszt – minden tekintetben – elutasításra került.

II.

A főkapitányi döntéssel szemben a Panaszos – képviselője útján – a törvényes határidőn belül keresetlevelet terjesztett elő.

A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete a főkapitányi határozatot hatályon kívül helyezte, és a hatóságot új eljárás lefolytatására utasította.

A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletében a következő megállapításokat tette: *„(...) A megismételt eljárásban az alperesnek [az ORFK-nak] a kényszerítő eszköz (bilincs) használatával, az igazoltatás és az előállítás okának közlésével, az intézkedő rendőrök hangnemével, a felperes földre fektetésével kapcsolatos ellentmondásos nyilatkozatokat kell ütköztetnie, e körben esetleges tanúmeghallgatást, tárgyalást foganatosítania. A megismételt eljárásban ugyanakkor a tényállás tisztázása végett az intézkedő rendőrök, és egyéb tanú büntetőeljárásban tett vallomásai is felhasználhatók. (...)”¹*

A panaszbeadvány, illetőleg a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előbb említett ítélete alapján – figyelemmel a Ket. 109. § (4) bekezdésére – a következő Panaszosi kifogások kerültek megállapításra:

- az intézkedés (igazoltatás, előállítás) oka közlésének elmaradása,
- bilincselés,
- letérdeltetés, földre fektetés és annak időtartama,
- bántalmazás,
- az előállítás időtartama,
- az élelmezés megkésett ideje és mennyisége,
- hozzátartozók értesítésének elmaradása,

¹ Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete 6. oldal második bekezdés

- az intézkedő rendőrök hangneme.

III.

Az országos rendőrfőkapitány a megismételt közigazgatási hatósági eljárást követően döntésben a rendőri intézkedés elleni panaszt ismételtlen – minden tekintetben – elutasította.

A főkapitányi döntéssel szemben a Panaszos – képviselője útján – a törvényes határidőn belül keresetlevelet terjesztett elő. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete a főkapitányi határozatot hatályon kívül helyezte, és a hatóságot új eljárás lefolytatására utasította.

A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletében az országos rendőrfőkapitány döntése kapcsán a következőket állapította meg:

„(...) a bíróság az alperesi [az ORFK] határozatot a bilincselés és az azzal összefüggésben alkalmazott testi kényszer tekintetében a Pp. 339. §-a alapján hatályon kívül helyezte, és e körben az alperest új eljárásra kötelezte, ezt meghaladóan a felperes [a Panaszos] keresetét elutasította. A megismételt eljárásban a bilincs használata és az azzal összefüggésben alkalmazott testi kényszer tekintetében a beszerzett bizonyítékok összességét kell értékelni, és mindezek okszerű mérlegelésével megállapítani, hogy a perbeli esetben az ügy körülményei (pl. hol történt az intézkedés, rendőri jelenlét mértéke); a jelentések és a tanú/gyanúsítottai vallomásokban foglaltak, valamint a köztük fennálló ellenmondások értékelése alapján feltártak indokul szolgáltak-e arra, hogy a felperes ellenszegülésének megtörésére/szökésének megakadályozására testi kényszer igénybevételével is járó bilincs alkalmazásával kerüljön sor. (...)”²

IV.

A Ket. 50. § (1) bekezdésében foglalt tényállás tisztázási kötelezettségének keretében a hatóság az alábbi bizonyítási eszközöket szerezte be:

- dátum nélküli ügyvédi meghatalmazás;
- a Panaszos jogi képviselője által előterjesztett panaszbeadvány;
- a Panaszos jogi képviselője által kiegészített panaszbeadvány;
- a Rendőrkapitányság előállítás végrehajtásáról, kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentése;
- az előállítás időtartamáról szóló szám nélküli igazolás;
- a Rendőrkapitányság által kiállított, az előállított személy jogait, valamint az előállító helyiség rendjét tartalmazó tájékoztató ismertetéséről, a rendőrségi fogdák rendjéről szóló BM rendeletben meghatározott szóbeli tájékoztatás megtörténtéről és megértéséről, illetőleg az írásos tájékoztató átvételéről, valamint az élelmezés ellátásáról szóló szám nélküli nyilatkozat;

² Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete 10. oldal második bekezdés

- a Rendőrkapitányság által kiállított az intézkedés várható időtartamáról, az egészségügyi ellátást igénylő betegségekről, a fogvaratással kapcsolatos értesítésről szóló szám nélküli nyilatkozat;
- a Rendőrkapitányság őrizetbevétele elrendeléséről szóló határozata;
- az eljárás alá vont személy meghallgatásáról szóló jegyzőkönyve;
- a Rendőrkapitányság vezetőjének jelentése;
- a Rendőrkapitányság vezetőjének jelentése;
- a Nyomozó Ügyészség átirata;
- tanú meghallgatásáról szóló jegyzőkönyv;
- a Központi Nyomozó Főügyészség Regionális Osztálya átirata;
- tanú folytatólagos kihallgatásáról szóló jegyzőkönyve
- tanú kihallgatásáról szóló jegyzőkönyvek;
- gyanúsított kihallgatásáról szóló jegyzőkönyvek;
- szembesítésről szóló jegyzőkönyvek.

V.

A megismételt és lefolytatott közigazgatási hatósági eljárás során a Panaszos a jogi képviselője által *-n előterjesztett, majd *-n kiegészített panaszban megfogalmazott állításokat alátámasztó további bizonyítási indítványt, nyilatkozatot, illetőleg egyéb bizonyítékot a hatóság részére nem szolgáltatott. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján eleget lehetett tenni a Ket. 50. § (1) bekezdésben előírt tényállás tisztázási kötelezettségnek.

Az eljárásban a szabad bizonyítás elve érvényesül, így a hatóságnak mérlegelési jogkörébe tartozik a bizonyítékok megválasztása. A hatóság a feltárt bizonyítékok alapján döntheti el, hogy melyik bizonyítékot és miért vett figyelembe a valósághű tényállás megállapítása érdekében, és ezzel párhuzamosan más bizonyítékokat esetlegesen miért rekesztett ki a bizonyítás köréből, azonban e döntését minden esetben indokolnia kell.

VI.

A rendelkezésre álló – a határozat IV. részében felsorolt – bizonyítási eszközök alapján az alábbi tényállást állapítottam meg.

*-n * órakor – a Rendőr-főkapitányság ügyeletének utasítása és az Rtv.-ben rögzített intézkedési kötelezettségből adódóan – a Rendőrkapitányság munkatársai megjelentek a termőföldnél, ugyanis onnan terménylopásról érkezett bejelentés.

Megállapítható, hogy a bejelentés tartalma alapján a rendőröket az Rtv. 13. § (1) bekezdés alapján intézkedési kötelezettség terhelte, tekintettel arra, hogy a bejelentés a közbiztonságot, a közrendet sértő vagy veszélyeztető körülményre utalt. A rendőrök a helyszínen az Rtv. 29. § (1) bekezdés a) pontja adott felhatalmazás alapján, – bűnmegelőzési, bűnüldözési célból – igazoltatták a jelenlévő személyeket, közöttük a Panaszost is.

A helyszínen megállapításra került az a tény, hogy a Panaszos és társai nem rendelkeznek a termőföld tulajdonosának engedélyével a termény begyűjtésére. A megállapított tények alapján a rendőrök közölték a Panaszossal és társaival, hogy az elsődleges adatok alapján szabálysértés elkövetésével gyanúsíthatók. A rendőrök közölték továbbá azt is, hogy – a szabálysértési eljárás azonnali lefolytatása céljából – előállításuk végrehajtására kerül sor. A rendőrök általi

közlés hallatán a Panaszos magatartása agresszívvá vált, majd az intézkedő rendőrök irányába fenyegető mozdulatokat tett, erre a rendőrök testi kényszer és bilincselés alkalmazását követően – az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pont I. fordulata adta felhatalmazás alapján – a helyszíni intézkedések végeztével előállították a Rendőrkapitányságra.

VII.

A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletében a határozatot a bilincselés és az azzal összefüggésben alkalmazott testi kényszer tekintetében helyezte hatályon kívül és e körben az ORFK-t új eljárás lefolytatására kötelezte, ezt meghaladóan a Panaszos további panaszait elutasította. Mindezek alapján a kényszerítő eszközök (testi kényszer, bilincs) alkalmazásán kívüli további panaszpontok elbírálását mellőztem.

A testi kényszer és bilincselés alkalmazása tekintetében álláspontom a következő.

Az Rtv. 47. §-a szerint:

„A rendőr - intézkedése során - az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.”

Az Rtv. 48. § c) és d) pontja alapján:

„A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy

c) szökésének megakadályozására,

d) ellenszegülésének megtörésére.”

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 40. § (1) bekezdés szerint:

„(1) A megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erő kifejtéssel alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés (a továbbiakban: testi kényszer) akkor alkalmazható, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható.”

A Szolgálati Szabályzat 41. § (6) bekezdés a) és aa) pontjai alapján:

„(6) A bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy

a) a kezek hátra bilincselése akkor célszerű, ha

aa) a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, valamint szökéstől,”

A Szolgálati Szabályzat 41. § (7) bekezdés alapján:

„(7) A rendőr az intézkedés alá vont személyt fekvő helyzetben, fálnak vagy más tárgynak nyomva megbilincselheti, ha azt a személy aktív ellenszegülése, támadása, erőszakos magatartása vagy ezek kialakulásának megelőzése szükségessé teszi.”

1.) Először a hatóság általánosan vizsgálta meg a szóba jöhető kényszerítő eszközök (testi kényszer - bilincs) alkalmazására vonatkozó rendelkezéseket.

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva

alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyományaként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

A jogalkotói akarat a bilincs alkalmazását megelőző, védelmi jellegű kényszerintézkedésnek tekinti, azaz alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer (testi kényszer) folyományaként is megtörténhet.

A jogalkotó a rendőr mérlegelési jogkörébe teszi tehát, hogy a bilincset, mint mozgáskorlátozó eszközt önállóan, vagy más kényszerítő eszköz, jelesül testi kényszer mellett alkalmazza. A jogalkotói akarat elsődlegesen az intézkedés érvényre juttatását, annak biztonságos végrehajtását tartja szem előtt, ezért megelőző intézkedésként történő alkalmazását is jogszerűnek tekinti. Indokolt megjegyezni, hogy önmagában az együttműködő magatartás még nem biztosítja az intézkedő rendőrt arról, hogy az intézkedés alá vont az intézkedés befejezéséig is olyan együttműködő marad, amely a mozgáskorlátozó eszköz nélkül is biztosítja az eredményes intézkedés végrehajtását. Indokolt megjegyezni azt is, hogy a rendőr olyan személlyel szemben alkalmazta a mozgáskorlátozó eszközt, akinek személyi szabadságát korlátozta. A jogszabály kizárólag azt a feltételt szabja meg a rendőr részére, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazása kizárólag személyi szabadság korlátozásának biztosításául szolgálhat. Ez a jogszabályi feltétel a Panaszos esetében fennállt.

A preventív intézkedés jelentősége éppen abban áll, hogy a rendőr akarathajlító módon ellenszegülésre irányuló magatartás megkezdését, előkészületét is megakadályozza az alkalmazott kényszerítő eszközzel. A megelőzés intézményét nem lehet olyan megszorítóan értelmezni, amely alapján a jogszerűséget kizárólag a konkrét cselekmény megvalósulásának kezdő fázisához köti. Ebben az esetben a megelőzés fogalmát részben kiüresítenénk. Amennyiben a primer (elsődleges) prevenció nem hatalmazna fel a rendőrt az eszköz alkalmazására, jelesül a rendőrnek kizárólag abban az esetben lenne jogköre a kényszerítő eszköz alkalmazására, ha az intézkedés alá vont a secunder (másodlagos) prevenció körébe tartozó magatartást valósította meg, azaz a törvényben meghatározott magatartást valamely formában megkezdte. A törvény azonban ilyen feltételt nem határoz meg, azaz a rendőrnek nem kell megvárnia, hogy az intézkedés alá vont személy olyan magatartást tanúsítson, amelyből egyértelműen arra lehet következtetni, hogy az intézkedés alól ki akarja vonni magát, vagy fizikai, aktív ellenállást is tanúsítson. A kényszerítő eszköz megelőző alkalmazása éppen arra szolgál, hogy a rendőr kizárja a törvényben rögzített és feltételül szabott magatartás megkezdését (primer prevenció), annak folytatását (secunder prevenció), vagy annak teljes egészében történő véghezvitelének megakadályozását (tercier prevenció). A primer prevenció kizárásával súlyosan sérülne a rendőri intézkedés érvényre juttatásához fűződő jogszabályi követelmény.

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

E törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is.

Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérlegen”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olykor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következheszenek be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni, bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek „tágabb kört enged” amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak „nyilvánvalóan aránytalan” hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek.

A két vizsgálandó kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erő kifejtéssel jár, mely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszenvedőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai erő kifejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (izületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem túlnyomórészt a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi

méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbé.

A Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs alkalmazása a testi kényszerrel kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy az ellenszegülés megtöréséről (szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést. A jelen esetben a tényállásban említett indulatos, aktív ellenszegülő magatartásra tekintettel okszerűen döntött a rendőr úgy, hogy a testi kényszerrel a bilincseléssel kiváltva továbbra is fenntartja a panaszos szabad mozgásának korlátozását mindaddig, amíg a helyszíntől eltávolítva, a rendőrkapitányság területére kísérik, kizárva, minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

Megállapítottam, hogy a bilincselés és a testi kényszer között nyilvánvaló különbség a korlátozás azaz „hátrány okozás” mértékében nem állapítható meg, sőt a bilincselés a testi kényszerrel szemben csak a karok mozgását akadályozza legfeljebb azonos sérülés veszélye mellett. Ezért a rendőr az Rtv. 15. §-ában foglalt nyilvánvaló hátrányokozás tilalmát nem szegte meg, hiszen úgy a jogszabályi környezetből, mint a tényszerű összehasonlításából nem következik nyilvánvaló különbség a két kényszerítő eszköz között, azaz intézkedése az Rtv. 48. § c) pontja alapján a bilincselés tekintetében is arányos volt.

2.) Másodsorban a fenti elvi szintű megállapításokat a hatóság a Panaszos magatartásával összevetve vont le következtetést a bilincselés és a testi kényszer alkalmazásának jogszerűségéről.

A panaszpont elbírálását megelőzően a Panaszos panasza és az Alosztály jelentése alapján kiemelten fontosnak tartom azon tény rögzítését, hogy a rendőri intézkedés kezdetén a város külterületi mezőgazdasági területén található helyszínen a Panaszos 4 fő társával, míg a kikerülő rendőrrjőr 2 fő fővel volt jelen.

A jelentés szerint – előzetes tájékozódást követően – a rendőrök közölték a Panaszossal és társaival a szabálysértés elkövetésének gyanúját, illetőleg az előállítás tényét. A közlésre a Panaszos agresszív, fenyegető jellegű, támadó mozdulatokat tett az intézkedést foganatosító rendőrök irányába.

A rendőrök az esetleges támadás és ellenszegülés megelőzése, az esetleges szökés megakadályozása céljából, illetőleg a rendőri intézkedés eredményes és biztonságos végrehajtásának biztosítása érdekében, – az Rtv. 47. §-a és a Szolgálati Szabályzat 40. § (1)

bekezdése szerinti felhatalmazás alapján – testi kényszert alkalmazva földre kényszerítették (Szolgálati Szabályzat 41. § (7) bekezdése) a Panaszost, majd az Rtv. 48. § c) és d) pontja, továbbá a Szolgálati Szabályzat 41. § (6) bekezdés a) és aa) pontja alapján hátra helyzetben megbilincseltek.

A bilincselés végrehajtását követően a Panaszos szóbeli tájékoztatást kapott a kényszerítő eszközök alkalmazásának okáról.

A Panaszos által tanúsított fenyegető, támadó jellegű magatartás, a mezőgazdasági külterület adta környezeti adottságok és az intézkedés helyszínén jelenlévők számarányából adódó erőfölény alapján az intézkedő rendőrök joggal feltételezhatték az, hogy a Panaszos esetlegesen ellenszegülés tanúsításába kezd, vagy esetlegesen megpróbálja kivonni magát a rendőri intézkedés alól és szökést kísérel meg végrehajtani. Ezért feltételezésük reális lehetősége alapján a rendőri intézkedés eredményes és biztonságos végrehatása – a megelőzés alapján – csak testi kényszer és bilincselés alkalmazásával volt biztosítható.

A jelentésben foglaltakat támasztják alá a belföldi jogsegély alkalmával beszerzett, a Nyomozó Ügyészség gyanúsított kihallgatásáról szóló jegyzőkönyv is, amely a bilincselés kapcsán az alábbiakat tartalmazza: „(...) *Kérdésre elmondom, hogy pontosan már nem emlékszem, hogy az intézkedés alá vont személyek közül ki tanúsított ellenállást, ki volt esetleg agresszívabb (...). A többi személy ha jól emlékszem ellenállt, ezért került a bilincs alkalmazásra. Egyébként e tekintetben is a jelentésben foglaltakat szeretném fenntartani, hiszen frissen, pontosan leírtam a történetet. (...)*”

Ugyancsak a Nyomozó Ügyészség gyanúsított kihallgatásáról szóló jegyzőkönyv tartalmaz még adatokat a bilincselés végrehajtásának körülményeiről, amelyek a következők: „(...) *Az intézkedés alá vont személyek közül voltak, akik ellenállást tanúsítottak, azonban ezekre már pontosan nem tudok visszaemlékezni. Mivel bűncselekmény elkövetésével voltak gyanúsíthatóak, ezért bilincs alkalmazására is, ha jól emlékszem sor került. (...)*”

Az eljárás során a belföldi jogsegély keretében a Panaszos magatartását illetően, a rendőri jelentésben foglaltakkal ellentétes nyilatkozatok is rendelkezésre állnak, azonban ezen nyilatkozatok javarészt az intézkedést követően több hónap elteltével kerültek rögzítésre. A nyilatkozatot tevők egy része homályosan, vagy nem pontosan emlékeztek a kényszerítő eszközök alkalmazását megelőző Panaszosi magatartásra, ezért a hatóság ezen nyilatkozatokat – figyelemmel a Ket. 50. § (5) és (6) bekezdésére – a panasz elbírálásánál bizonyító erejüket tekintve kisebb súlyúnak ítélte meg.

A jelentés tényeken alapuló tartalmával szemben, a több hónap elteltével – a büntetőeljárás során – rögzített, a belföldi jogsegély alkalmával beszerzett, nem egyértelmű homályos tartalmú nyilatkozatokat nem tekintetem egyenértékűnek. Mindezek alapján a testi kényszer és bilincselés vonatkozásában a rendőri jelentésben foglaltakat fogadtam el döntő bizonyítékként, ugyanis a rendőri intézkedés végrehajtását követően – még az intézkedés napján – készített, a kényszerítő eszközök alkalmazását megalapozó körülményeket, az intézkedést foganatosító 2 fő rendőr személyes tapasztalásain alapuló eseteleírást csak a rendőri jelentés tartalmazza tényszerűen.

A Panaszos társaságában lévő – és a rendőri intézkedés elleni panaszosként fellépő – személyek egyazon csoport tagjai – akik a Panaszossal feltételezhetően jól ismerik egymást –, ezért a panaszban nyilatkozatnak tekinthető nyilatkozataikat a hatóság csak ennek figyelembe

vételével tudta értékelni. A panaszban szereplő előadásuk alapján – a rendőrök lényegében szinte minden előzmény nélkül bántalmazták, majd indokolatlanul megbilincseltek és előállították a Panaszost – az eljárás során rendelkezésre álló és beszerzett egyéb bizonyítékokkal összevetve – álláspontom szerint – életszerűtlennek tekinthetők.

A Panaszos társainak objektivitása, a panaszban szereplő nyilatkozataik elfogulatlansága megkérdőjelezhető, ezért – figyelemmel a Ket. 50. § (5) és (6) bekezdésére – a panasz elbírálásánál a hatóság a bizonyítékok értékelésekor – bizonyító erejüket tekintve – kisebb súlyúnak értékelte.

Mindezeket figyelembe véve megállapítom, hogy a helyszínen kialakult intézkedési szituáció magában hordozta az előre nem látható ellenszegülő, vagy szökési szándékot, ezért a biztonságos intézkedés biztosításának és lefolytatásának megelőzése érdekében végrehajtott testi kényszer és bilincs alkalmazása nem jelentett nyilvánvalóan aránytalan hátrányt, ezért a panasz alaptalan.

Figyelemmel a Ket. 109. § (4) bekezdésére, a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Hatásköröm és illetékességem az Rtv. 92. § (1) bekezdése, illetve a 93/A. § (6) és (7) bekezdésein alapul.

Döntésem az alábbi jogszabályokon alapul:

- Magyarország Alaptörvénye II., IV, XV. és XXIV. cikk;
- a polgári perrendtartásról szóló 1952. törvény 195. § (1) bekezdése, 330. § (2) bekezdése;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 33. § (3) bekezdés c) pontja, a 33. § (7) bekezdése, az 50. § (1) bekezdése, az 51. § (2) bekezdése, a 100. § (1) bekezdés e) pontja, a 109. § (1) bekezdés a) pontja;
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 13. § (1) bekezdése, 18. § (1) bekezdése, 29. § (1) bekezdése, 33. § (2) bekezdés f) pontja, 33. § (3) és (4) bekezdése, 47. §-a, 48. § c) és d) pontjai, 92. § (1) bekezdése;
- a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 31. § (11) bekezdése, 40. § (1) bekezdése, 41. § (6) bekezdés a) és aa) pontjai, 41. § (7) bekezdése.

Budapest, 2017. június 26.

**Papp Károly r. altábornagy
rendőrségi főtanácsos
országos rendőrfőkapitány**